

Monika Rasche : Δημοτική Βιβλιοθήκη Münster / Γερμανία

Παρουσίαση στα πλαίσια της Ημερίδας:

Αρχιτεκτονική Βιβλιοθηκών Από το όραμα στην υλοποίηση

1^η Δεκεμβρίου 2008

Goethe-Institut Θεσσαλονίκης

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη στο Münster – μια βιβλιοθήκη και η αρχιτεκτονική της

Αρχικά μερικές σύντομες πληροφορίες για την πόλη μου:

Το Münster είναι μια μεγαλούπολη στη βορειοδυτική Γερμανία, κοντά στα ολλανδικά σύνορα. Έχει 280.000 κατοίκους και αποτελεί το κέντρο της ευρύτερης περιοχής που ονομάζεται Münsterland – μια κυρίως γεωργική περιοχή.

Το Münster είναι μια πόλη με νεανικό πληθυσμό – έχει ένα Πανεπιστήμιο και επτά ακόμη ανώτατες σχολές, όπου φοιτούν 48.000 άτομα. Τα πολλά σχολεία της πόλης προσελκύουν και πολλούς μαθητές από τη γύρω περιοχή. Γι' αυτό το λόγο το Münster θεωρείται μια πόλη της μόρφωσης.

Διάφορες τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες και δημόσιες υπηρεσίες έχουν επίσης την έδρα τους στο Münster, ενώ υπάρχουν λίγες μόνο βιομηχανίες. Συνολικά το επίπεδο μόρφωσης του πληθυσμού είναι υψηλό και τα προβλήματα που δημιουργούνται λόγω της ανεργίας και της μετανάστευσης, στο Münster δεν είναι τόσο τραγικά όσο στη γύρω περιοχή του Ρουρ.

Το Münster έχει μια ιστορία άνω των 1200 χρόνων που έχει αφήσει τα ίχνη της στην πόλη. Το γοτθικό Δημαρχείο μαρτυρά τον πλούτο προηγούμενων εποχών, όταν το Münster ήταν μέλος των εμπορικών ενώσεων Hanse. Ο καθεδρικός ναός ρομανικού ρυθμού αποδεικνύει ότι το Münster είναι ήδη από τον 8^ο αιώνα επισκοπική έδρα.

Το κέντρο του Münster καταστράφηκε στο Β' Παγκόσμιο Πόλεμο κατά 95% – μετά τον πόλεμο αποφασίστηκε να διατηρηθεί η μεσαιωνική κάτοψη της πόλης και να ξαναχτιστούν τα κτίρια στις αρχικές διαστάσεις τους και με τις παλιές προσόψεις τους.

Έτσι οι δρόμοι στο κέντρο του Münster δεν βρίσκονται ποτέ σε μια ευθεία και δεν υπάρχει καμία ορθή γωνία ανάμεσά τους, ενώ ενώνονται με μικρά πλακόστρωτα δρομάκια. Στη

θέση του περιμετρικού τείχους της πόλης που είχε καταστραφεί ήδη το 17^ο αιώνα υπάρχει σήμερα μια πράσινη έκταση – η λεγόμενη Promenade. Αυτή αποτελεί τα όρια του κέντρου της πόλης.

Παρά τις πολλές εργασίες ανοικοδόμησης υπήρχαν, ακόμη και 40 χρόνια μετά το τέλος του πολέμου, μεγάλες ακάλυπτες επιφάνειες στο κέντρο – πληγές που άφησε ο πόλεμος στην εικόνα της πόλης.

Γιατί κτίστηκε ξανά η Δημοτική Βιβλιοθήκη

Το 1985 αποφασίστηκε να εορταστεί το 1993 η επέτειος των 1200 χρόνων της πόλης. Με αυτή την απόφαση συνδέονταν δύο στόχοι. Αφενός να κλείσουν τα κενά στο κέντρο της πόλης και αφετέρου να δημιουργηθεί κάτι για το μέλλον της πόλης στο πνεύμα της παράδοσης του Münster ως πόλης της μόρφωσης και της εκπαίδευσης.

Εκείνη την εποχή η Δημοτική Βιβλιοθήκη του Münster στεγαζόταν στο ιστορικό κτίριο Krameramtshaus που είχαν κτίσει σε αναγεννησιακό ρυθμό οι έμποροι του Münster το 16^ο αιώνα για να στεγάσει την Εμπορική τους Ένωση. Από το 1909 στεγαζόταν εκεί μια δημόσια βιβλιοθήκη και μια αίθουσα ανάγνωσης για τους πολίτες του Münster. Το κτίριο επέζησε του πολέμου χωρίς μεγάλες ζημιές.

Από καιρό δεν εκπληρούσε πλέον τις απαιτήσεις μιας βιβλιοθήκης σε μια σύγχρονη μεγαλούπολη – ούτε από άποψη χώρων ούτε από άποψη τεχνικών δυνατοτήτων. Ακριβώς δίπλα στη Δημοτική Βιβλιοθήκη υπήρχε μια από τις μεγαλύτερες ακάλυπτες επιφάνειες στο κέντρο της πόλης, ένα ανοιχτό πάρκινγκ ακριβώς δίπλα στην πιο όμορφη πλατεία του Münster – την Prinzipalmarkt.

Εξαιτίας αυτής της κατάστασης το Δημοτικό Συμβούλιο της πόλης αποφάσισε το 1985 να κτίσει σε αυτό το οικόπεδο μια βιβλιοθήκη – ένα δώρο για τους πολίτες στα γενέθλια της πόλης τους το 1993. Προκηρύχτηκε ένας αρχιτεκτονικός διαγωνισμός, τον οποίο κέρδισαν οι αρχιτέκτονες Julia Bolles και ο σύζυγός της Peter Wilson.

Το αρχιτεκτονικό τους σχέδιο ήταν ασυνήθιστο και πολλοί εμπειρογνώμονες αμφέβαλαν αρχικά για το ότι μια βιβλιοθήκη θα μπορούσε να λειτουργήσει σε ένα τέτοιο κτίριο.

Ωστόσο τρεις λόγοι ήταν αυτοί που στάθηκαν αποφασιστικής σημασίας για την ανάθεση του σχεδιασμού της Δημοτικής Βιβλιοθήκης στους αρχιτέκτονες Bolles + Wilson:

1. Παρόλο που ο σχεδιασμός ήταν πολύ μοντέρνος, έπαιρνε όμως υπόψη του τη μεσαιωνική δομή του κέντρου της πόλης και άνοιγε ένα διάλογο με τα γειτονικά κτίρια.
2. Ο σχεδιασμός της βιβλιοθήκης και το πρόγραμμα των χώρων υλοποιούνταν με ασυνήθιστο τρόπο, όμως παράλληλα με απόλυτη συνέπεια.
3. Το αρχιτεκτονικό σχέδιο υποσχόταν στους μελλοντικούς επισκέπτες της βιβλιοθήκης μια υψηλή ποιότητα παραμονής στο χώρο αλλά και μια ατμόσφαιρα που προσκαλεί σε ανακαλύψεις τόσο στον κόσμο των βιβλίων και της γνώσης όσο και στο ίδιο το κτίριο.

Η βιβλιοθήκη στην πόλη

Από τη μια πλευρά υπήρχε η απαίτηση να σχεδιαστεί μια βιβλιοθήκη με επιφάνεια χρήσης 6.200 m² και συνολική επιφάνεια περίπου 8.500 m², από την άλλη πλευρά αυτό το μεγάλο κτίριο έπρεπε να ενταχθεί στη μεσαιωνική δομή της παλιάς πόλης του Münster. Οι Bolles + Wilson ανταποκρίθηκαν σε αυτό το δύσκολο καθήκον με διάφορους τρόπους.

Στέγασαν τη βιβλιοθήκη σε δύο κτίσματα. Ανάμεσά τους υπάρχει ένα πλακόστρωτο δρομάκι όπως αυτά που διασχίζουν πολλά σημεία του Münster. Το δρομάκι αυτό ακολουθεί την κορυφοτεγία της γοτθικής εκκλησίας του Αγίου Lamberti και δημιουργεί έτσι μια σχέση με αυτό το σημαντικό κτίσμα που γειτνιάζει με τη Δημοτική Βιβλιοθήκη.

Το ένα από τα δύο κτίρια της βιβλιοθήκης, στο οποίο βρίσκεται η κεντρική είσοδος σχηματίζει ένα τρίγωνο με το κτίσμα που υπήρχε ήδη. Μέσα σε αυτό το τρίγωνο βρίσκονται οι κήποι των κτιρίων αλλά και ο κήπος-αναγνωστήριο της Δημοτικής Βιβλιοθήκης.

Το δεύτερο κτίριο της βιβλιοθήκης αποτελεί ένα τοξωτό τμήμα που ως μορφή εντάσσεται στην τοξωτή πορεία των δρόμων στο κέντρο του Münster.

Και τα δύο κτίρια έχουν μια κάπως μετατοπισμένη θέση το ένα προς το άλλο, έτσι ώστε τόσο στην αρχή όσο και στο τέλος του δρόμου Büchereigasse να δημιουργούνται δύο μικρές πλατείες – ελαφρώς ανυψωμένες σε σχέση με το επίπεδο της πόλης.

Η μια πλατεία βρίσκεται μπροστά στην κεντρική είσοδο. Αποτελεί συγχρόνως το υπαίθριο Café της βιβλιοθήκης και αναδεικνύει το γειτονικό ιστορικό κτίριο Krameramtshaus. Η ίδια η κεντρική είσοδος αναδεικνύεται χάρη σε μια μεγάλη λευκή πύλη. Αυτή η πύλη συνεχίζει τη μορφή και το ρυθμό της μετώπης του Krameramtshaus, απλώς σε μικρότερες διαστάσεις. Όποιος θέλει, μπορεί σε αυτή την πύλη να δει ένα πρόσωπο που καλεί τους

ανθρώπους να έρθουν στη Δημοτική Βιβλιοθήκη. Μερικοί βλέπουν και δύο μεγάλες φιγούρες σε προφίλ, οι οποίες κοιτάζονται και με αυτό τον τρόπο καθιστούν και εξωτερικά τη βιβλιοθήκη έναν τόπο διαλόγου και επικοινωνίας.

Η πλατεία στην άλλη άκρη του δρόμου προσφέρει χώρο για ποδήλατα, τα οποία υπάρχουν σε πολύ μεγάλο αριθμό στο Münster και αποτελούν το πιο αγαπητό μέσο μεταφοράς στην πόλη. Εκεί βρίσκεται και ένα μεγάλο γλυπτό, που ορίζει το τέλος του δρόμου Büchereigasse απέναντι ακριβώς από το καμπαναριό της εκκλησίας.

Με αυτές τις αναφορές στο ιστορικό και σύγχρονο περιβάλλον, η Δημοτική Βιβλιοθήκη εντάσσεται γερά στην πόλη. Και αυτό παρόλο που με τις διαστάσεις της και την εξαιρετικά σύγχρονη αρχιτεκτονική της γλώσσα δεν είναι αυτό που περιμένει κανείς στο ιστορικό κέντρο της πόλης Münster.

Χάρη στην ασυνήθιστη αρχιτεκτονική της η βιβλιοθήκη είναι πλέον ένα χαρακτηριστικό σημείο στο κέντρο της πόλης και αναδεικνύει σαφώς το Münster ως μια πόλη όπου η μόρφωση και ο πολιτισμός αποτελούν υψηλές αξίες.

Η Δημοτική Βιβλιοθήκη μπορεί χάρη στην ελκυστική της εμφάνιση να συναγωνιστεί τα ιστορικά κτίρια και τα ακριβά καταστήματα που βρίσκονται εκεί κοντά. Καθώς εντάσσεται στο υπάρχον δίκτυο αξόνων, δρόμων και πλατειών, έγινε πλέον συνήθεια για τους ανθρώπους της πόλης να συνδυάζουν την έξοδο για τα ψώνια τους με μια επίσκεψη στη Δημοτική Βιβλιοθήκη.

Η Βιβλιοθήκη και η σχεδιαστική της αντίληψη

Το αναλυτικό πρόγραμμα χώρων που είχε δοθεί στους αρχιτέκτονες βασιζόταν σε μια ιδιαίτερη αντίληψη για τις βιβλιοθήκες, που με τη σειρά της ανάγεται στην ιδέα του Ολλανδού αρχιτέκτονα Frank van Klingeren, ο οποίος είπε:

«Αν όντως χρειάζεται μια βιβλιοθήκη, θα πρέπει από τη μια πλευρά να υπάρχει μια προσφορά αγοράς όπου θα επικρατεί αταξία, να υπάρχουν στοίβες με βιβλία όπου πρέπει κανείς να ψάξει για ανακαλύψει αυτό που θέλει και από την άλλη πλευρά να τοποθετηθούν με τάξη τα βιβλία στα ράφια, ώστε να μπορεί κανείς να βρει τα βιβλία που θέλει με τρόπο συστηματικό ή ανάλογα με το συγγραφέα τους.»

Αυτή την ιδέα ακολουθεί ο διαχωρισμός της βιβλιοθήκης σε δύο κτίρια. Στο κτίριο όπου ο επισκέπτης μπαίνει στη βιβλιοθήκη, βιώνει όντως μια ανάμικτη πολύχρωμη προσφορά – όπως σε μια αγορά. Στην αναβαθμίδα και στο φουαγιέ υπάρχει ένα Café, το οποίο και στον

εσωτερικό αλλά και στον υπαίθριο χώρο του έχει το χαρακτήρα μιας κανονικής καφετέριας. Γενικώς όλη η περιοχή του φουαγιέ στη διαμόρφωσή της αποτελεί συνέχεια του εξωτερικού χώρου προς τα μέσα. Το δάπεδο – λιθόστρωτο τύπου μωσαϊκού με πλακάκια από γρανίτη – συνεχίζεται και στον εσωτερικό χώρο. Εκεί συναντάμε επίσης μια δεύτερη πρόσοψη, που εκτείνεται σε όλο το κτίριο. Είναι ιδιαίτερα διαφανής, έχει πολλά ανοίγματα, παράθυρα και Balustraden. Εν μέρει αποτελείται μόνο από κολώνες. Η λειτουργία τους είναι να διαχωρίζουν και στα δύο κτίσματα τους πραγματικούς χώρους της βιβλιοθήκης με τα βιβλία, το οπτικοακουστικό υλικό και τους χώρους ανάγνωσης από τις επιφάνειες κυκλοφορίας – ειδικά τα κλιμακοστάσια.

Αλλά ας γυρίσουμε στο κτίριο όπου μπήκαμε από την κύρια είσοδο. Εδώ, πίσω από την εσωτερική πρόσοψη βρίσκουμε την προφορά της αγοράς του βιβλιοθηκάρου. Πίσω από το Café υπάρχει ένας χώρος ανάγνωσης εφημερίδων – ένας χώρος που έχει το χαρακτήρα ενός αγγλικού Club. Στο κέντρο του βρίσκεται ένα μεγάλο τραπέζι με πολλές θέσεις για τους αναγνώστες των εφημερίδων. Σε ένα τοίχο υπάρχει ένα τζάκι. Συνεχίζοντας στη βιβλιοθήκη – και περνώντας μπροστά από το χώρο επιστροφής των βιβλίων – βρίσκονται στοίβες με προγράμματα εκδηλώσεων και ενημερωτικά φυλλάδια που μπορούν οι επισκέπτες να πάρουν δωρεάν.

Τα βιβλία σε αυτή την περιοχή δεν υπάρχουν βέβαια σε στοίβες αλλά τοποθετημένα σε ράφια. Και όπως κάθε αγορά έχει μια δική της τάξη, έτσι και εδώ η τάξη βασίζεται σε μια έξυπνη αρχή. Ωστόσο δεν ακολουθεί κάποιο επιστημονικό σύστημα ή μια αλφαβητική σειρά, αλλά τις καθημερινές ανάγκες ενημέρωσης και τις προτεραιότητες κατά τη διάρκεια της ανάγνωσης αλλά και στον ελεύθερο χρόνο. Εδώ μπορεί κανείς να βρει φυλλάδια για κοινωνικά ζητήματα, ή με ιατρικές συμβουλές αλλά και βιβλία για γονείς. Τα λογοτεχνικά βιβλία είναι τοποθετημένα ανάλογα με το είδος τους. Η ατμόσφαιρα που δημιουργείται σε αυτή την περιοχή λόγω του δαπέδου από γρανίτη δεν προσκαλεί κάποιον να καθίσει εδώ για ώρα αλλά πολύ περισσότερο να περάσει και να ψάξει.

Στο υπόγειο η αγορά συνεχίζεται με τα παιδικά βιβλία όπου τα παιδιά μπορούν ενίοτε να κάνουν και φασαρία ή να παίξουν. Τα παιδιά βρίσκουν εδώ τη βιβλιοθήκη τους σε μικρές διαστάσεις, με πολλές γωνίες, ένα μεγάλο τραπέζι εργασίας και ένα χώρο εκδηλώσεων, που συχνά αποτελεί και ένα δωμάτιο εκτόνωσης.

Στον πρώτο όροφο υπάρχει η ζώνη ενημέρωσης με πολλά PC για τη χρήση του διαδικτύου και την έρευνα σε βάσεις δεδομένων – ένα είδος εικονικής αγοράς των πληροφοριών.

Πριν περάσουμε τη γέφυρα που βρίσκεται στον πρώτο όροφο και οδηγεί στο άλλο κτίριο της βιβλιοθήκης, φτάνουμε στον κεντρικό χώρο πληροφοριών. Εκεί υπάρχουν πάντα δύο

έως τρεις συνεργάτες, για να απαντήσουν στις ερωτήσεις των επισκεπτών, και να τους δείξουν το δρόμο για τους διάφορους τομείς της βιβλιοθήκης.

Με αυτό τον τρόπο η γέφυρα δεν έχει μόνο τη λειτουργία μιας σύνδεσης ανάμεσα στα δύο κτίσματα, αλλά και μια λειτουργία διεύθυνσης όπως η γέφυρα ενός πλοίου. Η βιβλιοθηκάριος γίνεται η πλοηγός στη θάλασσα της γνώσης και των πληροφοριών.

Εδώ, σε αυτό το σημείο ξεκινά και το παιχνίδι των αρχιτεκτόνων με το συμβολισμό ενός πλοίου. Περνώντας μπροστά από πόρτες με φινιστρίνια φτάνει κανείς στο «πλοίο των βιβλίων», όπου τα βιβλία και το οπτικοακουστικό υλικό βρίσκονται στα ράφια σύμφωνα με τις κλασικές αρχές της βιβλιοθηκονομίας.

Είναι η κιβωτός της γνώσης και του φανταστικού κόσμου της λογοτεχνίας. Αυτή την εντύπωση δίνει το κτίριο και προς τα έξω, καθώς το λευκό πλοίο των βιβλίων μοιάζει να αιωρείται πάνω στο μαύρη βάση του.

Στην κοιλιά του πλοίου – δηλαδή στο υπόγειο – τα δύο κτίσματα συνδέονται μεταξύ τους. Εδώ υπάρχει ο χώρος με το οπτικοακουστικό υλικό, όπου το παραδοσιακό συναντά το μοντέρνο. Υπάρχουν βιβλία για την τέχνη, τη μουσική και το θέατρο. Εδώ θα βρει κανείς νότες και τα νέα μίντια: μουσικά CD, ταινίες και ακουστικά βιβλία. Σε ένα κόκκινο σαλόνι υπάρχει ένα πιάνο με ουρά, όπου οι πιανίστες μπορούν να παίξουν μόνοι τους ή μαζί με άλλους μουσικούς.

Ένας τρίτος τομέας είναι η αποθήκη με τα παλιά αποθέματα βιβλίων, όπου δεν υπάρχει πρόσβαση για τους επισκέπτες της βιβλιοθήκης. Έτσι ολοκληρώνεται στον υπόγειο χώρο ο σχεδιασμός της Δημοτικής Βιβλιοθήκης του Münster.

Η ιδέα του van Klíngeren για τους δύο χώρους μιας βιβλιοθήκης έχει υλοποιηθεί αρχιτεκτονικά στο Münster με απόλυτη συνέπεια, καθώς δημιουργήθηκαν δύο κτίρια για τη βιβλιοθήκη – το καθένα με το δικό του χαρακτήρα. Το ένα στενά συνδεδεμένο με την πόλη – ζωντανό, γεμάτο εναλλαγές και θορυβώδες – όπως ακριβώς μια αγορά, το άλλο με μια ήσυχη και αναχωρητική ατμόσφαιρα όπου ο επισκέπτης έχει αφήσει πίσω του την πόλη, αφού πέρασε τη γέφυρα και έφτασε στο «πλοίο των βιβλίων».

Και όποιος δεν πιστεύει ότι μια βιβλιοθήκη μπορεί να λειτουργήσει σε δύο κτίρια, ίσως πειστεί ακούγοντας μερικά νούμερα: Καθημερινά επισκέπτονται τη Δημοτική Βιβλιοθήκη 2500 άτομα, κατά μέσο όρο δανείζονται 4500 βιβλία και οπτικοακουστικό υλικό.

Πρόκειται μια δυνατή σχεδιαστική αντίληψη που οδήγησε σε μια δυνατή βιβλιοθήκη.

Η βιβλιοθήκη και η ατμόσφαιρά της

Παράλληλα ο σχεδιασμός του αρχιτεκτονικού γραφείου Bolles + Wilson αποτελεί την απομάκρυνση από την αρχή της λειτουργικότητας στην αρχιτεκτονική. Η κυρίαρχη βασική αρχή „form follows function“ (η μορφή ακολουθεί τη λειτουργία) βρήκε την αποκορύφωσή της στις δεκαετίες '60 και '70 του προηγούμενου αιώνα: εκπαιδευτικά ιδρύματα – είτε σχολεία, πανεπιστήμια ή βιβλιοθήκες – στεγάζονταν σε κτίσματα που ακολουθούσαν όσο το δυνατόν τη λειτουργία τους, ήταν νηφάλια και χωρίς διακοσμητικά στοιχεία. Το πώς αισθάνονταν οι άνθρωποι μέσα σε αυτά τα κτίρια ήταν δευτερεύουσας σημασίας.

Το αντίθετο συμβαίνει με το σχεδιασμό των Bolles + Wilson: με την αρχιτεκτονική τους ήθελαν να ξυπνήσουν την περιέργεια, να προδιαθέσουν τον επισκέπτη να διαβάσει, να απελευθερώσουν δημιουργικότητα και φαντασία, να ξυπνήσουν τη χαρά της γνώσης, να προσκαλέσουν σε ένα ταξίδι εξερεύνησης στον κόσμο της γνώσης και των βιβλίων.

Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός διαφορετικών θέσεων ανάγνωσης ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες του καθενός: η ήσυχη γωνιά, ο άνετος καναπές, θέσεις εργασίας, για να διαβάσει κανείς μόνος του ή σε ομάδα, έως και αστείες θέσεις. Αλλά και αναλόγια για να ξεφυλλίσει κανείς ένα βιβλίο.

Κι αν κοιτάξει κανείς γύρω του, το μάτι του δεν πρόκειται να συναντήσει κάτι ομοιόμορφα ανιαρό. Ο πλούτος των λεπτομερειών δίνει τη δυνατότητα για ανακαλύψεις. Παντού υπάρχουν όψεις που ξυπνούν την περιέργεια για τον εσωτερικό και τον εξωτερικό χώρο. Έτσι δημιουργείται μια ατμόσφαιρα που προωθεί τη φαντασία και απελευθερώνει τη δημιουργικότητα όσων διαβάζουν ή μελετούν μέσα στη βιβλιοθήκη.

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν στο εσωτερικό της βιβλιοθήκης είναι συγγενή μεταξύ τους – ανοιχτόχρωμο ξύλο, σκούρος γρανίτης κλπ. μοκέτα, ανθρακί βαμμένο μέταλλο ή ανοξείδωτος χάλυβας – αλλά και από ευγενή υλικά όπως και τα έπιπλα. Γι' αυτό το λόγο οι άνθρωποι φροντίζουν τη βιβλιοθήκη τους και την προσέχουν – ακόμη και οι άστεγοι που – όπως νομίζω – βρίσκονται σε κάθε δημόσια βιβλιοθήκη.

Τα χρώματα που επιλέχθηκαν είναι διακριτικά: γκρι, λευκό και οξιά. Μόνο εδώ κι εκεί υπάρχουν μερικές χρωματικές νότες. Αυτά τα χρώματα είναι διαχρονικά. Εκπέμπουν ηρεμία και αφήνουν τα βιβλία να δώσουν τον τόνο με τα δικά τους χρώματα. Και σε αντίθεση με τα χρώματα της μόδας συνεχίζουν να αρέσουν και μετά από 15 χρόνια.

„Form follows feeling“ (Η μορφή ακολουθεί το συναίσθημα) ήταν ο τίτλος σε ένα αρχιτεκτονικό περιοδικό το 1993 για ένα άρθρο σχετικά με Δημοτική Βιβλιοθήκη του Münster που μόλις είχε αρχίσει να λειτουργεί. Η σημασία αυτών των συναισθημάτων δεν θα έπρεπε να υποτιμάται: Οι πελάτες δένονται με τη βιβλιοθήκη, κι έρχονται ξανά και ξανά.

Η ταύτιση με τη Δημοτική Βιβλιοθήκη είναι ιδιαίτερα έντονη στο Münster, όχι μόνο για όσους την επισκέπτονται αλλά για τους περισσότερους κατοίκους της πόλης.

Τι θα κάναμε σήμερα διαφορετικά –

Μετά από 15 χρόνια λειτουργίας το ερώτημα αυτό είναι απόλυτα δικαιολογημένο. Η απάντησή μου είναι η εξής:

«Όχι πολλά»

- Φυσικά σήμερα αντί για τις θέσεις δανεισμού και επιστροφής των βιβλίων θα σχεδίαζε κανείς σταθμούς αυτοεξυπηρέτησης όπως τους συμπληρώνουμε τώρα με μεγάλες δαπάνες.
- Το 1993 στη Ζώνη Ενημέρωσης υπήρχαν ακόμη πολλά βιβλιοστάσια με εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, βιβλιογραφίες. Αυτά αναγκάστηκαν με τον καιρό να δώσουν τη θέση τους σε όλο και περισσότερους υπολογιστές με πρόσβαση στο διαδίκτυο και σε βάσεις δεδομένων. Με αυτό τον τρόπο ο τομέας αυτός έχασε την αρχική του ατμόσφαιρα. Θα ήταν πιθανότατα διαφορετικός αν αυτή η εξέλιξη είχε προβλεφθεί το 1987 και οι θέσεις εργασίας με PC είχαν ενταχθεί στον αρχικό σχεδιασμό.
- Το τμήμα με τα παιδικά βιβλία είναι πολύ μικρό, είχε προβλεφθεί για τη χρήση του από τα παιδιά που ζούσαν στο κέντρο της πόλης. Είχε θεωρηθεί ότι τα παιδιά από τα προάστια θα χρησιμοποιούσαν αποκλειστικά ένα από τα πέντε υποκαταστήματά μας ή το λεωφορείο των βιβλίων, κάτι το οποίο και συνεχίζουν να κάνουν. Αλλά η καινούρια βιβλιοθήκη είναι τόσο ελκυστική ώστε οι γονείς με τα παιδιά τους έρχονται όχι μόνο από όλη την πόλη του Münster αλλά και από τη γύρω περιοχή.
- Αν η Δημοτική Βιβλιοθήκη στο παλιό κτίριο ήταν απλώς τόπος δανεισμού, η σημερινή είναι τόπος παραμονής και ανάγνωσης. Όλο και περισσότερα άτομα έρχονται στη βιβλιοθήκη για να μελετήσουν, ολόκληρες σχολικές τάξεις επισκέπτονται όλο και περισσότερο τη Δημοτική Βιβλιοθήκη. Υπάρχει βέβαια ένας χώρος εκπαίδευσης, αλλά λείπουν οι κλειστοί χώροι για την ανεξάρτητη εργασία σε ομάδες.

- Επίσης λείπει ένας μεγάλος χώρος εκδηλώσεων στη βιβλιοθήκη – στο παλιό κτίριο δεν γίνονταν εκδηλώσεις. Σήμερα οι εκδηλώσεις στο ελκυστικό κτίριο έχουν μεγάλη ζήτηση και κάθε φορά πρέπει να αναδιαμορφώνουμε το αναγνωστήριο των εφημερίδων. Κατά το σχεδιασμό βασιστήκαμε στις εμπειρίες μας από το παλιό κτίριο και αυτό δεν θα έπρεπε να το κάνει κανείς.
- Υπάρχουν μερικές μικρές λειτουργικές ελλείψεις. Ένα παράδειγμα είναι το λιθόστρωτο τύπου μωσαϊκού στο φουαγιέ. Σε αυτό το δάπεδο είναι πολύ δύσκολο να χρησιμοποιεί κανείς το καροτσάκι, για να μεταφέρει τις εφημερίδες ή τις καρέκλες για τις εκδηλώσεις στο αναγνωστήριο. Συχνά οι ελλείψεις αυτές ήταν ήδη γνωστές στη φάση σχεδιασμού. Αλλά η διαδικασία αυτή χαρακτηριζόταν από την προσπάθεια επίτευξης μιας λειτουργικότητας κόντρα στην αισθητική. Γενικώς πάντως η διαμάχη μεταξύ αρχιτεκτόνων και βιβλιοθηκονόμων ήταν θετική διότι τελικά οδήγησε σε μια συμβίωση.
Μερικές φορές ωστόσο η διαμάχη αυτή ήταν και ιδιαίτερα κουραστική και προσπαθήσαμε να την αποφύγουμε - οπότε σήμερα πρέπει να ζήσουμε με αυτή την απόφαση.

Συνολικά θα ήθελα να πω μετά από 15 χρόνια λειτουργίας ότι η αρχιτεκτονική αποδείχτηκε επιτυχημένη τόσο από λειτουργική όσο και από αισθητική άποψη. Εγώ δεν μετάνιωσα ποτέ την απόφαση για αυτό το κτίριο της βιβλιοθήκης.

Οι προτάσεις μου:

Για την περίπτωση που σχεδιάζετε την ανέγερση μιας βιβλιοθήκης, θα ήθελα να κάνω τις ακόλουθες προτάσεις-συστάσεις:

- Αναπτύξτε μια δυνατή σχεδιαστική αντίληψη για τη βιβλιοθήκη σας – είναι η προϋπόθεση για μια καλή αρχιτεκτονική.
- Τοποθετήστε τον άνθρωπο και τα συναισθήματά του στο επίκεντρο των σκέψεών σας – όχι μόνο τη λειτουργία.
- Συντάξτε ένα αναλυτικό πρόγραμμα για τους χώρους και υπολογίστε τι επιφάνειες θα χρειαστείτε. Επίσης δημιουργήστε λειτουργικές σχέσεις μεταξύ των χώρων.

- Δώστε βάρος σε μια τοποθεσία στο κέντρο της πόλης σας και προσέξτε η αρχιτεκτονική και το περιβάλλον να βρίσκονται σε μια σχέση μεταξύ τους. Έτσι θα πετύχετε την ταύτιση των πολιτών με τη βιβλιοθήκη τους.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.